

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. першого заступника
начальника Інституту
майор внутрішньої служби
_____ Н.С. Калашник
_____ 2017 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ ДЗПШ 1.3.14

за напрямом підготовки «Психологія» 6.030102

факультет психологічний

Київ – 2017 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Інженерна психологія» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія» ступеня вищої освіти бакалавра, за денною формою навчання.

Розробник: Ятчук Марія Сергіївна, старший викладач кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Професор кафедри практичної психології

_____ Ю.Ю. Бойко-Бузиль

Схвалено науково-методичною радою Інституту кримінально-виконавчої служби

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Голова науково-методичної ради _____ Н. С. Калашник

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження складної взаємодії компонентів системи «людина-машина» і покращення психофізіологічних показників операторів цих систем, з метою досягнення очікуваного результату від взаємодії людини і техніки.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, експериментальна психологія, психофізіологія, історія психології, психодіагностика.

Забезпечувані дисципліни: психологія праці, юридична психологія, психологія оперативно-розшукової діяльності, психологія діяльності в особливих умовах.

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – засвоєння психологічних знань, набуття умінь та навичок, що забезпечать вирішення актуальних проблем взаємодії людини і техніки.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння основними поняттями інженерної психології;
- засвоєння теоретичних знань про особливості функціонування системи «людина-машина», психофізіологічні засади діяльності оператора в системі «людина-машина», проектування систем «людина-машина»;
- опанування методів відображення, опису й аналізу діяльності оператора системи «людина-машина»;
- формування умінь та практичних навичок використання психологічних знань у інженерній психології.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у старшого викладача кафедри практичної психології Ятчук Марії Сергіївни, яка безпосередньо проводить заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою k_ppp@ukr.net.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади інженерної психології

Тема 1. Предмет і завдання інженерної психології

Об'єкт і предмет інженерної психології. Поняття система «людина-машина» (далі – СЛМ). Історія розвитку інженерної психології (І.М. Сеченов, Д.І. Менделєєв, І.П. Павлов, В.М. Бехтерєв, А.Е. Брусиловський, Л.Г. Кларк, А. Чапаніс, К. Морган, Р. Слейт, К. Крейк та ін.). Основні завдання та напрямки дослідження інженерної психології. Методологічні принципи та системний підхід в інженерній психології. Теоретико-методологічні концепції інженерної психології: основна концепція інженерної психології, концепції інформаційної моделі, інформаційного пошуку та еквівалента ланки, концепції пропускну здатності та послідовності дій, концепції кількісної оцінки та надійності. Методи дослідження в інженерній психології: організаційні, емпіричні, методи обробки даних. Інженерна психологія в системі наук.

Тема 2. Характеристика системи «людина-машина»

Класи систем «людина-машина»: за цільовим призначенням, за характеристиками людської ланки, за характеристиками машинної ланки, за типом функціональних зв'язків людини і машини. Структурна схема систем «людина-машина». Розподіл функцій у СЛМ (функції, що виконує людина, функції, що виконує машина). Показники якості функціонування СЛМ: швидкодія, надійність, точність роботи оператора тощо. Теорія інформації (Г.К. Середя, Ю.Л. Трофімов). Інформаційна та концептуальна модель. Психологічні особливості системи «людина – комп'ютер»: проблема взаємодії людини і комп'ютерних систем, основні завдання розробки та експлуатації комп'ютерних систем, вимоги до користувачів комп'ютерних систем. Чотири основних етапи розвитку і впровадження технічних систем в організації. Комп'ютер в діяльності психолога. Комп'ютер як варіант «органопроєкції» інтелекту людини.

Тема 3. Діяльність людини-оператора в СЛМ

Теоретичний аналіз діяльності професіонала: схема «суб'єкт- дія -об'єкт - навколишній світ» і схема «суб'єкт- діяльність-об'єкт». Характеристика та види діяльності людини-оператора. Структура операторської діяльності. Рівні формування інформаційної основи діяльності: сенсорно-перцептивний, когнітивний, образно-оперативний. Фактори впливу на операторську діяльність (суб'єктивні та об'єктивні). Методи опису і аналізу діяльності оператора. Функціональні стани оператора. Групова діяльність операторів: ділові взаємовідносини, міжособистісні стосунки, лідерство, керівництво та управління групових процесів.

Тема 4. Психологічна характеристика діяльності людини-оператора

Психологічна характеристика різних типів людини-оператора (квадрат, трикутник, прямокутник, коло, зигзаг). Етапи діяльності людини-оператора. Основні психічні процесами, що забезпечують приймання інформації: відчуття, сприймання, мислення, уява. Характеристика пам'яті в процесі зберігання та переробки інформації. Характеристика мислення в процесі прийняття рішень. Керуючі дії оператора та способи їх виконання: моторний і мовний.

Розділ 2. Процеси інформаційної взаємодії людини і техніки в практиці

Тема 1. Проектування технічних засобів діяльності оператора

Напрями проектування систем «людина-машина»: засоби відображення інформації (ЗВІ), органи управління чи засоби введення інформації, робоче місце оператора. Проектування засобів відображення інформації. Основні підходи до вдосконалення засобів відображення інформації: структурно-психологічний (в основі - статистика, що дозволяє вибирати найбільш оптимальні стратегії при побудові інформаційних образів об'єкта); системно-лінгвістичний (створення оптимального алфавіту, діалогових систем); графоаналітичний (табличне програмування, експертна оцінка, теорія графів, коли створюється «картинка» розподілу потоків інформації). Класифікація засобів відображення інформації. Проектування органів управління.

Використання органів керування в СЛМ для: введення командної цифрової і логічної інформації; установки необхідних режимів роботи апаратури; регулювання різних параметрів; висновку інформації для контролю. Вимоги до систем введення інформації. Класифікація органів управління. Поняття робочого місця оператора. Класифікація робочих місць оператора. Організація робочого місця оператора. Фактори виробничого середовища. Рівні нормування впливу факторів виробничого середовища: оптимальний рівень роботи людини за довготривалої дії факторів; експлуатаційний, розрахований на певний час перебування людини в даних умовах (зміна, чергування тощо); гранично допустимий, коли людина короткочасно, епізодично перебуває в певних умовах і коли допускається певне зниження її працездатності; гранично витримуваний, при якому забезпечується життєдіяльність людини за мінімальної працездатності. Гранично витримуваний рівень характеризує аварійні ситуації.

Тема 2. Інженерно-психологічне проектування СЛМ

Основні підходи до інженерно-психологічного проектування: технічний, системотехнічний, комплексний, рівнокомпонентний, антропоцентричний підхід. Інженерно-психологічне проектування СЛМ, стадії, процедура та структура. Інженерно-психологічні вимоги до СЛМ. Класифікація інженерно-психологічних вимог: психологічні, фізіологічні, антропометричні, гігієнічні. Інженерно-психологічна оцінка СЛМ. Принципи проведення інженерно-психологічної оцінки: оцінка повинна носити багаторівневий (ієрархічний) характер, тобто відбивати розходження операторських задач і функцій системи, особливості структури психічних процесів і т.д.; об'єктом оптимізації в результаті проведення інженерно-психологічної оцінки повинні бути характеристики системи в цілому; складність і динамічність СЛМ обумовлюють необхідність різнопорядкового характеру проведення інженерно-психологічної оцінки з урахуванням усіх можливих робочих ситуацій, ступеня участі людини в різних режимах роботи системи, особливостей впливу людини на різні показники якості системи; нерегулярність роботи викликає необхідність проведення оцінки не тільки в статичі, тобто поза процесом операторської діяльності, але і з урахуванням зміни стану системи, і в першу чергу людини, у часі (динамічна оцінка). Класифікація видів інженерно-психологічної оцінки.

Тема 3. Професійний відбір та навчання операторів

Структура особистості оператора за К.К. Платоновим: біологічна підструктура, що об'єднує типологічні властивості особистості, статеві і вікові психофізіологічні особливості та їх патологічні зміни, які значною мірою зумовлені фізіологічними і морфологічними особливостями організму, зокрема, нервової системи; підструктура форм відображення, яка охоплює індивідуальні психологічні особливості окремих психічних процесів (пізнавальних та емоційних), що формуються протягом життя людини; підструктура соціального досвіду, що включає в себе знання, навички, вміння і звички, набуті в особистісному досвіді, шляхом навчання; підструктура спрямованості, яка об'єднує мотивацію, відношення і моральні якості особистості. Співвідношення особистості і професії. Етапи професіоналізації: пошук і вибір професії;

освоєння професії; соціальна і професійна адаптація; виконання професійної діяльності. Стадії професійного розвитку особистості. Проблема професійної придатності. Навчання та тренування операторів. Професійний відбір операторів. Принципи та методи відбору на операторські посади.

Тема 4. Практичний психолог в системі «людина-машина»

Етико-професійні принципи діяльності інженерного психолога. Завдання практичного психолога в системі «людина-машина»: діагностично-аналітичне спрямування, вирішення діагностичних і науково-дослідних завдань; психокорекційне і розвивальне спрямування та вирішення завдань, пов'язаних із змінами діяльності і психічних станів людини-оператора; вирішення психопрофілактичних, психогігієнічних, психоконсультативних, психотерапевтичних завдань; завдання інженерно-психологічного проектування, психологічного супроводу проектування техніки; участь інженерного психолога в розробці нормативно-технічної документації (психологічної частини); інженерно-психологічна, міждисциплінарна оцінка та експертиза СЛМ; організаційно-методична робота, підготовка методичних та рекомендаційних матеріалів, пов'язаних з надійністю роботи людини-оператора та системи в цілому. Психологічна служба в СЛМ. Основні функції психологічної служби в системі «людина-машина»: психодіагностична, дослідницька і прогностична робота; психологічна допомога і підтримка людини-оператора; психологічне ознайомлення і психопрофілактична робота серед розробників і операторів; психологічний супровід проектування СЛМ; систематизація, стандартизація та при необхідності - розробка нормативно-технічної документації; психологічна оцінка і експертиза СЛМ. Психологічна підтримка людини-оператора в СЛМ.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань Соціально-політичні науки 0301	Нормативна	
	Спеціальність 6.030102 Психологія		
Кількість розділів - 2	Спеціалізація:	Рік підготовки	
Загальна кількість годин - 144		4-й	
		Семестр	
		8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання:	Ступінь вищої освіти: Бакалавр	Лекції	
		36 год.	
		Семінарські	
		18 год.	

аудиторних - ____ самостійної роботи - ____	Практичні	
	18 год.	
	Самостійна робота	
	72 год.	
	Вид контролю:	
	Екзамен	

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Всього	денна форма				Всього	заочна форма			
		л	п	сем.	с. р.		л	п	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Теоретичні засади інженерної психології										
Тема 1. Предмет і завдання інженерної психології	16	4	2	2	8					
Тема 2. Характеристика системи «людина-машина»	20	4	2	4	10					
Тема 3. Діяльність людини-оператора в СЛМ	20	6	2	2	10					
Тема 4. Психологічна характеристика діяльності людини-оператора	16	4	2	2	8					
Всього за розділом 1	72	18	8	10	36					
Розділ 2. Процеси інформаційної взаємодії людини і техніки в практиці										
Тема 1. Проектування технічних засобів діяльності оператора	16	4	2	2	8					
Тема 2. Інженерно-психологічне проектування СЛМ	16	4	2	2	8					
Тема 3. Професійний відбір та навчання операторів	24	6	4	2	12					
Тема 4. Практичний психолог в системі «людина-машина»	16	4	2	2	8					
Всього за розділом 2	72	18	10	8	36					
Екзамен										
Усього годин	144	36	18	18	72					

4. Плани семінарських та практичних занять

Розділ 1. Теоретичні засади інженерної психології

Тема 1. Предмет і завдання інженерної психології

Питання до семінарського заняття:

1. Об'єкт і предмет інженерної психології.
2. Історія розвитку інженерної психології.
3. Основні завдання та напрямки дослідження інженерної психології.
4. Методологічні принципи та системний підхід в інженерній психології.
5. Методи дослідження в інженерній психології.
6. Інженерна психологія в системі наук.

Питання до практичного заняття:

1. Об'єкт і предмет інженерної психології.
2. Історія розвитку інженерної психології.
3. Основні завдання та напрямки дослідження інженерної психології.
4. Методологічні принципи та системний підхід в інженерній психології.
5. Методи дослідження в інженерній психології.
6. Інженерна психологія в системі наук.

Тема 2. Характеристика системи «людина-машина»*Питання до семінарського заняття:*

1. Класифікація та структурна схема систем «людина-машина».
2. Розподіл функцій у СЛМ.
3. Показники якості функціонування СЛМ.
4. Основні положення теорії інформації.
5. Психологічні особливості системи «людина – комп'ютер».
6. Впровадження комп'ютерних технологій в організаціях.
7. Комп'ютер в діяльності психолога.
8. Комп'ютер як варіант «органопроєкції» інтелекту людини.

Питання до практичного заняття:

1. Класифікація та структурна схема систем «людина-машина».
2. Розподіл функцій у СЛМ.
3. Показники якості функціонування СЛМ.
4. Основні положення теорії інформації.
5. Психологічні особливості системи «людина – комп'ютер».
6. Впровадження комп'ютерних технологій в організаціях.
7. Комп'ютер в діяльності психолога.
8. Комп'ютер як варіант «органопроєкції» інтелекту людини.

Тема 3. Діяльність людини-оператора в СЛМ*Питання до семінарського заняття:*

1. Теоретичний аналіз діяльності професіонала.
2. Характеристика та види діяльності людини-оператора.
3. Структура операторської діяльності.
4. Фактори впливу на операторську діяльність.
5. Методи опису і аналізу діяльності оператора.
6. Функціональні стани оператора.
7. Групова діяльність операторів.

Питання до практичного заняття:

1. Теоретичний аналіз діяльності професіонала.
2. Характеристика та види діяльності людини-оператора.

3. Структура операторської діяльності.
4. Фактори впливу на операторську діяльність.
5. Методи опису і аналізу діяльності оператора.
6. Функціональні стани оператора.
7. Групова діяльність операторів.

Тема 4. Психологічна характеристика діяльності людини-оператора

Питання до семінарського заняття:

1. Психологічна характеристика різних типів людини-оператора.
2. Приймання інформації.
3. Характеристика пам'яті в процесі зберігання та переробки інформації.
4. Характеристика мислення в процесі прийняття рішень.
5. Керуючі дії оператора.

Питання до практичного заняття:

1. Психологічна характеристика різних типів людини-оператора.
2. Приймання інформації.
3. Характеристика пам'яті в процесі зберігання та переробки інформації.
4. Характеристика мислення в процесі прийняття рішень.
5. Керуючі дії оператора.

Розділ 2. Процеси інформаційної взаємодії людини і техніки в практиці

Тема 1. Проектування технічних засобів діяльності оператора

Питання до семінарського заняття:

1. Проектування засобів відображення інформації.
2. Проектування органів управління.
3. Організація робочого місця оператора.
4. Фактори виробничого середовища.

Питання до практичного заняття:

1. Проектування засобів відображення інформації.
2. Проектування органів управління.
3. Організація робочого місця оператора.
4. Фактори виробничого середовища.

Тема 2. Інженерно-психологічне проектування СЛМ

Питання до семінарського заняття:

1. Основні підходи до інженерно-психологічного проектування.
2. Інженерно-психологічне проектування СЛМ, стадії та процедура.
3. Інженерно-психологічні вимоги до СЛМ.
4. Інженерно-психологічна оцінка СЛМ.

Питання до практичного заняття:

1. Основні підходи до інженерно-психологічного проектування.
2. Інженерно-психологічне проектування СЛМ, стадії та процедура.
3. Інженерно-психологічні вимоги до СЛМ.
4. Інженерно-психологічна оцінка СЛМ.

Тема 3. Професійний відбір та навчання операторів

Питання до семінарського заняття:

1. Співвідношення особистості і професії.
2. Поняття професійної придатності.
3. Навчання та тренування операторів.
4. Професійний відбір операторів.

Питання до практичного заняття:

1. Співвідношення особистості і професії.
2. Поняття професійної придатності.
3. Навчання та тренування операторів.
4. Професійний відбір операторів.

Тема 4. Практичний психолог в системі «людина-машина»

Питання до семінарського заняття:

1. Етико-професійні принципи та види професійно-психологічних задач в системі «людина-машина».
2. Психологічна служба в СЛМ.
3. Психологічна підтримка людини-оператора в СЛМ.

Питання до практичного заняття:

1. Етико-професійні принципи та види професійно-психологічних задач в системі «людина-машина».
2. Психологічна служба в СЛМ.
3. Психологічна підтримка людини-оператора в СЛМ.

5. Завдання самостійної роботи

Теми реферативних та інформаційних повідомлень:

1. Історія розвитку інженерної психології.
2. Інженерна психологія: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку.
3. Проблема взаємодії людини і комп'ютерних систем.
4. Комп'ютер в діяльності психолога.
5. Види операторської діяльності.
6. Зміни функціонального стану людини-оператора.
7. Психологічні портрети людини-оператора.
8. Особливості процесів мислення у операторів.
9. Напрями проектування систем «людина-машина».
10. Фактори виробничого середовища та їх вплив на оператора.
11. Основні підходи до інженерно-психологічного проектування.
12. Вимоги до організації робочого місця оператора.
13. Психологічна структура особистості оператора.
14. Проблема професійного відбору операторів.
15. Завдання практичного психолога в системі «людина-машина».
16. Психологічна служба в СЛМ.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні робота передбачає роботу підготовку наукових досліджень.

Тематика:

1. Визначити роль інженерної психології у системі наук.
2. Охарактеризувати принципи інженерної психології.

3. Здійснити порівняльний аналіз машиноцентричного, антропоцентричного та системного підходів.
4. Розкрити загально-теоретичні, методологічні передумови формування інженерної психології.
5. Сформулювати завдання розробки та експлуатації комп'ютерних систем.
6. Виділити вимоги до користувачів комп'ютерних систем.
7. Вказати відмінність між похибкою, помилкою та відмовою людини-оператора.
8. Охарактеризувати види напруженості оператора.
9. Класифікувати види операторської діяльності.
10. Надати характеристику етапів діяльності людини-оператора.
11. Вказати, що входить у психологічну структуру діяльності оператора.
12. Виділити емоційні стани за рівнем напруженості.
13. Перелічити психофізіологічні характеристики зорового аналізатора, що є професійно значущими для людини-оператора в процесі прийому інформації.
14. Розкрити роль слухового аналізатора в процесі прийому інформації людиною-оператором.
15. Охарактеризувати тактильний аналізатор у діяльності оператора.
16. Класифікувати засоби відображення інформації.
17. Вказати класи на які поділяються сигнали.
18. Розкрити суть феномену кодування інформації.
19. Охарактеризувати критерії за якими поділяють фактори середовища.
20. Вказати які основні методологічні та теоретичні підходи використовуються при рішенні задач інженерно-психологічного проектування й у чому полягає їх зміст.
21. Назвати інженерно-психологічні вимоги до СЛМ, для рішення яких задач необхідно їх враховувати і на які групи можна класифікувати ці вимоги.
22. З'ясувати у чому полягають основні інженерно-психологічні вимоги до засобів відображення інформації.
23. Перелічити методи організації навчання.
24. Охарактеризувати етапи формування дій.
25. Виділити принципи професійного відбору операторів.
26. Класифікувати методи відбору.
27. Визначити основні етико-професійні принципи роботи інженерного психолога в СЛМ.
28. Сформулювати основні напрямки роботи інженерного психолога.
29. Перелічити основні завдання роботи інженерного психолога.
30. Розкрити зміст психологічної підтримки оператора.

7. Методи навчання та контролю

Словесні методи, інноваційні методи, наочні методи, практичні методи.
Поточний, проміжний та підсумковий контроль.

8. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Предмет інженерної психології.

2. Об'єкт інженерної психології.
3. Витоки інженерної психології.
4. Історія розвитку інженерної психології.
5. Етапи становлення інженерної психології.
6. Основні поняття інженерної психології.
7. Завдання інженерної психології.
8. Методологічні принципи інженерної психології.
9. Методи дослідження в інженерній психології.
10. Експертна оцінка як метод інженерної психології.
11. Спостереження як метод інженерної психології.
12. Зв'язок інженерної психології з іншими науками.
13. Інженерна психологія в системі наук.
14. Класифікація та структурна схема систем "людина-машина".
15. Розподіл функцій у СЛМ.
16. Показники якості функціонування СЛМ.
17. Основні положення теорії інформації.
18. Психологічні особливості системи "людина – комп'ютер".
19. Впровадження комп'ютерних технологій в організаціях.
20. Комп'ютер в діяльності психолога.
21. Комп'ютер як варіант "органопроекції" інтелекту людини.
22. Теоретичний аналіз діяльності професіонала.
23. Характеристика та види діяльності людини-оператора.
24. Структура операторської діяльності.
25. Фактори впливу на операторську діяльність.
26. Методи опису і аналізу діяльності оператора.
27. Функціональні стани оператора.
28. Стан втоми оператора.
29. Мотивація оператора.
30. Стресостійкість оператора.
31. Стан депресії оператора.
32. Стан агресії оператора.
33. Професійна деформація оператора.
34. Емоційне вигорання оператора.
35. Негативні психічні стани операторів.
36. Нейтралізація негативних психічних станів операторів.
37. Конфлікти у діяльності операторів.
38. Вирішення конфліктів у групі операторів.
39. Психопрофілактика конфліктів в групі операторів.
40. Згуртованість операторів.
41. Психологічна сумісність операторів.
42. Оптимізація групової діяльності операторів.
43. Формування колективу операторів.
44. Групова діяльність операторів.
45. Психологічна характеристика різних типів людини-оператора.
46. Особливості оператора-квадрата.

47. Особливості оператора-трикутника.
48. Особливості оператора-зигзага.
49. Особливості оператора-кола.
50. Особливості оператора-прямокутника.
51. Приймання інформації оператором.
52. Характеристика уваги в процесі зберігання та переробки інформації оператором.
53. Характеристика сприймання в процесі обробки інформації оператором.
54. Характеристика пам'яті в процесі зберігання та переробки інформації оператором.
55. Характеристика мислення в процесі прийняття рішень оператором.
56. Характеристика інтелекту в процесі прийняття рішень оператором.
57. Керуючі дії оператора.
58. Проектування засобів відображення інформації в СЛМ.
59. Проектування органів управління в СЛМ.
60. Організація робочого місця оператора.
61. Фактори виробничого середовища.
62. Основні підходи до інженерно-психологічного проектування.
63. Процедура інженерно-психологічного проектування СЛМ.
64. Інженерно-психологічні вимоги до СЛМ.
65. Інженерно-психологічна оцінка СЛМ.
66. Співвідношення особистості оператора і професії.
67. Навчання операторів.
68. Тренування операторів.
69. Професійний відбір операторів.
70. Принципи професійного відбору операторів.
71. Етико-професійні види професійно-психологічних задач в системі «людина-машина».
72. Етико-професійні принципи професійно-психологічних задач в системі «людина-машина».
73. Психологічна служба в СЛМ.
74. Психологічна підтримка людини-оператора в СЛМ.
75. Вимоги до особистості інженерного психолога.
76. Основні напрямки роботи інженерного психолога.
77. Особливості психодіагностики оператора.
78. Використання візуальної психодіагностики для оцінки оператора.
79. Експрес-методики психодіагностики оператора.
80. Особливості здійснення психокорекції операторів.
81. Особливості здійснення психопрофілактики операторів.
82. Стадії інженерно-психологічного проектування СЛМ.
83. Практичний психолог в системі «людина-машина».
84. Класифікація професіографічних методів в інженерній психології.
85. Системний підхід в інженерній психології.
86. Інженерно-психологічна проектування СЛМ.
87. Основні джерела інженерної психології.

88. Проблеми інженерної психології.

89. Актуальні проблеми інженерної психології на сучасному етапі розвитку.

90. Напрями дослідження інженерної психології.

9. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)								Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
Max 60 %								Екзамен	
Розділ 1				Розділ 2				Max 40 %	Max 100 %
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4		
7	7	7	8	7	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	Непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59		Fx	необхідне перескладання
1-34	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література

Основна

1. Грачов М. М. Психологія інженерного труда / Грачов М. М. – М., 1998. – 345 с.
2. Душков Б. А. Основы инженерной психологии : учеб. для студ. вузов / Б. А. Душков, А. В. Королев, Б. А. Смирнов. – М., 2002.
3. Інженерна психологія, ергономіка та людський чинник в авіації : підруч. / А. В. Скрипець, О. Ю. Буров, В. В. Павлов; за заг. ред. проф. А. В. Скрипця. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 696 с.
4. Обознов А. А. Инженерная психология : учеб. пособ. / Обознов А. А. – М. : Изд-во «Ин-т молодежи», 1998.
5. Продайко В. М. Інженерна психологія. Ч. 1. Вступ до інженерної психології : навч. посіб. / В. М. Продайко, І. Б. Учитель. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2008.
6. Семак О. О. Основы инженерной психологии : навч.-метод. посібн. / О. О. Семак. – Івано-Франківськ : Плай, 2006. – 106 с.
7. Стрелков Ю. К. Инженерная и профессиональная психология : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / Стрелков Ю. К. – М. : «Академия», 2001. – 360 с.

8. Трофімов Ю. Л. Інженерна психологія : підруч. / Трофімов Ю. Л. – К.: Либідь, 2002. – 264 с.

Додаткова

1. Баріхашвілі І. І. Психологічні основи профорієнтації і професійного самовизначення : навч. посіб. / Баріхашвілі І. І. – К. : Ніка-Центр, 2008. – 208 с.
2. Беспалов Б. И. Психодиагностика профессионально важных качеств и профотбор диспетчеров / Б. И. Беспалов // Вестник Московского университета. сер. Психология – 1998. – № 3. – С. 79–94.
3. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности / Бодров В. А. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 511 с.
4. Водопьянова Н. Е. Синдром выгорания : диагностика и профилактика / Н. Е. Водопьянова, Е. С. Старченкова. – СПб., 2005.
5. Елисеева И. Н. Профессиональное здоровье. Синдром выгорания и его профилактика : методические рекомендации / И. Н. Елисеева. – М., 2006.
6. Зеер З. Ф. Психология профессий / З. Ф. Зеер. – [4-е изд.]. – М.: Академический проект, 2006.
7. Инженерная психология в применении к проектированию оборудования. Пер. с англ. / Под ред. Б. Ф. Ломова, В. И. Петрова. – М., 1971.
8. Инженерная психология: теория, методология, практическое применение / под ред. Б. Ф. Ломова, В. Ф. Рубахина, В. Ф. Венды. – М., 1977.
9. Китаев-Смык Л. А. Организм и стресс: стресс жизни и стресс смерти: учеб. пособ. / Л. А. Китаев-Смык. – М.: Смысл, 2012. – 464 с.
10. Климов Е. А. Пути в профессионализм: учеб. пособ. / Климов Е. А. – М.: Флинта, 2003. – 320 с.
11. Кокун О. М. Психофізіологія: навч. посіб. / Кокун О. М. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.
12. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : моногр. / Кокун О. М. – К. : Міленіум, 2004. – 265 с.
13. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності : підруч. для студ. вищих навч. закладів / Корольчук М. С. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 395 с.
14. Корольчук М. С. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навч. посіб. для слухачів та студ. ВНЗ / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 532 с.
15. Корольчук М. С. Психодіагностика: навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. І. Осьодло, за ред. М. С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.
16. Крылов А. А. Хрестоматия по инженерной психологии / А. А. Крылов – [б. в.], 1991.
17. Ложкин Г. В. Практическая психология в системах «человек-техника» : учеб. пособ. / Г. В. Ложкин, Н. И. Повякель. – К. : МАУП, 2003. – 296 с.
18. Макаренко Н. В. Психофизиологические функции человека и операторский труд / Н. В. Макаренко. – К. : Наук. думка, 1991. – 215 с.
19. Макаренко Н. В. Теоретические основы и методики профессионального психофизиологического отбора военных специалистов / НИИ проблем военной медицины Украинской военно-медицинской академии / Н. В. Макаренко. – К. :

УВМА, 1996. – 336 с.

20. Малхазов О. Р. Концептуальні підходи до вирішення проблеми використання приладів реєстрації емоційної напруги при профвідборі працівників ОВС України // зб. наук. пр. / О. Р. Малхазов. – К. : КІВС, 2002. – С. 132–139.
21. Малхазов О. Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю / О. Р. Малхазов. – К.: Євролінія, 2002. – 320 с.
22. Моросанова В. И. Индивидуальный стиль саморегуляции: феномен, структура и функции в произвольной активности человека / В. И. Моросанова. – М., 2001.
23. Психологические проблемы взаимной адаптации человека и машины в системах управления / под ред. В. Ф. Венды. Ю. М. Забродина. – М., 1980.
24. Психологические проблемы космических полетов / отв. ред. Б. Ф. Ломов, Н. Д. Самсонов. – М., 1979.
25. Психология труда и инженерная психология / под ред. А. А. Крылова. – Л.: Л. ун-т, 1979. – 224 с.
26. Психология труда, профессиональной, информационной и организационной деятельности: словарь / авторы-сост.: Б. А. Душков, А. В. Королев, Б. А. Смирнов. – М., 2003.
27. Психология экстремальных ситуаций: хрестоматия / сост. А. Е. Тарас, К. А. Сельченков. – Минск, 2000.
28. Справочник по инженерной психологии / под ред. Б. Ф. Ломова. – М., 1982.
29. Трофімов Ю. Л. Психофізіологічна оцінка діяльності операторів вводу даних в ЕОМ / Ю. Л. Трофімов // Вісник Київського університету. Соціологія, психологія, педагогіка. – 1999. – Вип. 7. – С. 27–30.
30. Чачко С. А. Предотвращение ошибок операторов на АЭС / С. А. Чачко. – М., 1992.
31. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В. Д. Шадриков. – М., 1982.
32. Шульц Д. Психология и работа / Д. Шульц, С. Шульц. – 8-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 560 с.
33. Цуканов Б. И. Время в психике человека : моногр. / Цуканов Б. И. – Одеса : Астропринт, 2000. – 220 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://psychlib.com.ua/>
2. <http://pidruchniki.ws>
3. http://www.koob.ru/psychodiagnostic_systems/
4. <http://psylib.ukrweb.net/books/beloo01/index.htm>
5. <http://www.alleng.ru/d/psy/psy138.htm>